

UNIwersytet Medyczny

IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Katedra i Zakład Farmakologii Klinicznej

Prof. dr hab. Anna Wiela-Hojeńska

Wrocław, 29.12.2024 r.

Recenzja

**rozprawy doktorskiej Pani mgr Beaty Plewki
pt. „Standaryzacja procesu dydaktycznego i ocena jej wpływu na przygotowanie
przyszłych farmaceutów do roli edukatora pacjenta”**

wykonanej pod kierunkiem

**Promotora Pana dr hab. Tomasza Osmałka, prof. UMP oraz
Promotora pomocniczego Pani dr hab. Magdaleny Waszyk-Nowaczyk**

**w Katedrze i Zakładzie Technologii Postaci Leku, Wydziału Farmaceutycznego
Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu**

Podstawę przygotowania niniejszej recenzji stanowiło pismo Pana prof. dr hab. Błażeja Rubisia, Przewodniczącego Rady Kolegium Nauk Farmaceutycznych, Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu z dnia 17.10.2024 oraz przekazana ww. praca doktorska.

Ocena wyboru tematyki badań

Przedłożona do oceny rozprawa na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauki farmaceutyczne dotyczy istotnych zagadnień związanych z procesem kształcenia przyszłych farmaceutów w zakresie opieki farmaceutycznej.

Obserwacje Doktorantki mają szczególne znaczenie, zwłaszcza w odniesieniu do obserwowanej w ostatnich latach dynamicznej transformacji zawodu farmaceuty w Polsce. Zmienia się jego ukierunkowanie, farmaceuci są coraz bardziej zaangażowani w bezpośrednią opiekę nad pacjentem. Stało się to możliwe dzięki Ustawie z dnia 10 grudnia 2020 r. o zawodzie farmaceuty, która wprowadziła m.in. zapisy o opiece farmaceutycznej jako świadczeniu zdrowotnym. Rzeczywistość farmaceutyczna, obejmująca zmianę roli farmaceutów i aptek ogólnodostępnych w polskim systemie ochrony zdrowia, a także wyrażane opinie studentów, zawierające także krytyczne uwagi dotyczące kształcenia, sprawiły, że 29 września 2022 r. został powołany zespół do spraw opracowania zmian standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu farmaceuty. Jego zadaniem było przedstawienie m.in. propozycji zmian

efektów kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności pod kątem dostosowania ich do aktualnych potrzeb rynku pracy oraz dookreślenie kompetencji zawodowych absolwentów jednolitych farmaceutycznych studiów magisterskich. Zespół zakończył prace 31 stycznia 2023 r. i przekazał ich wyniki do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, celem prowadzenia procedury legislacyjnej. Założeniem rekomendacji jest przygotowanie studentów studiów na kierunku farmacja do praktycznej realizacji usług z zakresu m.in. opieki farmaceutycznej, które, co należy podkreślić, mogą świadczyć wszyscy farmaceuci mający prawo wykonywania zawodu.

Badania Pani mgr Beaty Plewki dotyczą zatem aktualnego problemu i dobrze wpisują się w trendy działań na rzecz zapewnienia skoncentrowanej na pacjencie opieki, przynoszącej jemu bezpośrednie korzyści, za którą powinien być odpowiedzialny farmaceuta. Doktorantka trafnie wybrała do oceny poczucia samoskuteczności studentów w realizacji usług opieki farmaceutycznej pacjentów diabetologicznych. Ich liczba bowiem stale rośnie. W roku 2017 zarejestrowano w Polsce 2,7 mln chorych. Według danych GUS w 2022 roku 3,1 mln chorych na cukrzycę skorzystało z usług publicznej służby zdrowia. Na podstawie tej dynamiki wzrostu ocenia się, że w 2030 roku będzie w Polsce 4,2 mln chorych. Cukrzyca jest chorobą cywilizacyjną, nazywaną niezakaźną epidemią XXI wieku. Może rozwijać się powoli i w każdym wieku. Choruje na nią wiele osób, ale znaczna część o tym nie wie. Farmakoterapia cukrzycy polega często na kojarzeniu dwóch lub więcej leków, ponadto pacjenci diabetologiczni są równocześnie leczeni z powodu różnych chorób współistniejących. Nie do przecenienia stanowi udział farmaceutów w opiece nad tymi chorymi. Należy również podkreślić, iż w dostępnym piśmiennictwie niewiele jest obserwacji dotyczących zagadnień podjętych przez Kandydatkę. Uważam wybór niniejszego tematu badawczego za niezwykle ważny z punktu widzenia nauk farmaceutycznych oraz w pełni uzasadniony.

Ocena strony formalnej

Rozprawa Pani mgr Beaty Plewki została przygotowana jako spójny tematycznie cykl trzech publikacji, które ukazały się drukiem w latach 2022-2024 w języku angielskim w recenzowanych czasopismach naukowych o zasięgu międzynarodowym. Ich sumaryczny współczynnik oddziaływania (IF) wynosi 7,6, a punktacja MEiN 320,00. Jako recenzent jestem świadoma pozycji korecenzenta tej dysertacji, gdyż każda z publikacji zawartych w cyklu była recenzowana przez co najmniej dwóch ekspertów.

W skład cyklu wchodzi: jedna praca przeglądowa (*The role of active learning methods in teaching pharmaceutical care – scoping review, Heliyon, 2023, 9(2):e13227. doi: 10.1016/j.heliyon.2023.e13227*) i dwie prace oryginalne (*Polish Pharmacy Students' Attitudes toward Undergraduate Teaching and Practical Implementation of Pharmaceutical Care-A Cross Sectional Study, International Journal of Environmental Research and Public Health, 2022,*

19(12):7358. doi: 10.3390/ijerph19127358; *Perception of Polish pharmacy students on simulation exercise in pharmaceutical care for diabetes – a pilot study. BMC Medical Education, 2024, 24(1):283. doi: 10.1186/s12909-024-05245-0*). We wszystkich pracach Doktorantka jest pierwszym autorem. Typowy jest dla takich prac doktorskich układ rozdziałów stanowiących logiczną całość – zawiera on wykaz stosowanych skrótów, wykaz publikacji stanowiących podstawę postępowania w sprawie o nadanie stopnia naukowego doktora, charakterystykę aktywności naukowej i opis dorobku naukowego Doktorantki o sumarycznym współczynniku wpływu 21,223 oraz punktacji MEiN 1123, przedmiot badań i komentarz obejmujące Wstęp, Założenia rozprawy, Omówienie prac wchodzących w skład cyklu, Wnioski, ponadto wykaz pozycji piśmiennictwa. Integralną część opracowania stanowią streszczenia w języku polskim i angielskim, kopie publikacji składających się na rozprawę doktorską, a także orzeczenie komisji bioetycznej stwierdzające, iż badanie nie nosi cech eksperymentu medycznego oraz pisemne oświadczenia autorów. Z informacji zawartej w oświadczeniach współautorów publikacji oraz informacji przygotowanych przez Doktorantkę wynika, że Pani mgr Beata Plewka odegrała istotną rolę w zaprojektowaniu badania, opracowaniu metodologii, analizie wyników, jak również przygotowaniu manuskryptów i odpowiedzi dla recenzentów.

Spis 57 pozycji piśmiennictwa został zaprezentowany zgodnie z kolejnością cytowania w tekście, obejmuje prace, które ukazały się w latach 1984-2023. Jego redakcja jest jednolita i bez większych błędów. Wszystkie pozycje ujęto w opracowaniu. Przy podanych adresach stron internetowych pominięto daty dostępu. Informacja ta jest istotna, gdyż strony mogą być aktualizowane i osoba, która jest zainteresowana odszukaniem danej treści, do której odwołuje się autor pracy, może zobaczyć pod danym adresem coś zupełnie innego. Szkoda, że Kandydatka nie uwzględniła w wykazie i nie odniosła się w treści opracowania do dwóch bardzo cennych pozycji wydanych przez Gdański Uniwersytet Medyczny w 2023 i 2024 r. przygotowanych pod redakcją Jarosława Jendzy i Agnieszki Zimmermann – *Nowoczesna Edukacja Medyczna. Wdrożenia innowacji w Gdańskim Uniwersytecie Medycznym*.

Podsumowując ocenę strony formalnej pracy, stwierdzam, że układ przedłożonego opracowania rozprawy doktorskiej jest przejrzysty i nie budzi zastrzeżeń co do przyjętej przez Doktorantkę struktury prezentacji treści, poprawności języka i formy.

Ocena merytoryczna

Omówienie cyklu publikacji zostało przygotowane z dbałością o stronę merytoryczną rozprawy doktorskiej. Rozdział „Przedmiot badań i komentarz” zawiera cenne odniesienia do obecnego stanu informacji w danym zakresie, potwierdzając nie tylko dużą wiedzę, ale i wskazując na zaangażowanie Doktorantki w tematykę naukowo-badawczą realizowanej pracy doktorskiej. Kandydatka w oparciu o przegląd piśmiennictwa trafnie uzasadniła wybór tematu obserwacji,

uwzględniając zgłaszane przez praktykujących farmaceutów niedostateczne przygotowanie merytoryczne dotyczące świadczenia usług z zakresu opieki farmaceutycznej, skorelowane z obniżonym poczuciem samoskuteczności studentów. Podstawę interesujących rozważań stanowiły założenia teorii społeczno-poznawczej Bandury, a także model Kirkpatricka służący do mierzenia efektywności szkoleń na czterech różnych poziomach, rozłożonych w czasie. Jako przykład skutecznej metody nauczania na kierunkach medycznych scharakteryzowano proces symulacji.

Cel badań prowadzonych w ramach rozprawy doktorskiej został przejrzyście sprecyzowany. W opracowaniu ukrył się on w treści podrozdziału „Założenia rozprawy”. Obejmował - zidentyfikowanie potrzeb studentów farmacji w zakresie nauczania opieki farmaceutycznej, w tym również weryfikację ich wiedzy, postaw i gotowości do jej świadczenia w przyszłej pracy zawodowej w odniesieniu do subiektywnie odczuwanego poziomu przygotowania podczas studiów, ponadto przegląd metod uczenia się pozwalających osiągnąć efekty zgodne z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 2019 r. oraz wdrożenie i ocenę zajęć wybraną na tej podstawie metodą.

Analiza każdej z publikacji naukowych wchodzących w skład cyklu, pozwala mi jednoznacznie stwierdzić, że prace te charakteryzuje wysoki poziom merytoryczny, nie tylko ze względu na dobrze zaplanowany zakres zrealizowanych badań, ale także ze względu na jakość naukową i dyskusję zaprezentowanych w nich uzyskanych wyników obserwacji.

Pani mgr Beata Plewka wykazała się umiejętnością w posługiwaniu się różnorodnym warsztatem naukowo-badawczym, nieoczywistym dla farmaceuty, ale także w mojej ocenie postawione przez Doktorantkę cele naukowe mogły zostać zrealizowane prawidłowo pod względem przyjętych założeń, ze względu na właściwy dobór zarówno metodologii, jak i narzędzi badawczych.

Wyniki przeprowadzonych obserwacji, pozwoliły na sformułowanie poprawnych wniosków podsumowujących najważniejsze osiągnięcia odpowiadające założonym celom badawczym niniejszej pracy.

Na uwagę zasługuje fakt częściowego sfinansowania prac badawczych w ramach grantu nr 2021/41/N/HS6/01359 przyznanego przez Narodowe Centrum Nauki, co również świadczy o ich znaczeniu naukowym.

Podsumowanie

Wyniki uzyskane przez Panią mgr Beatę Plewkę w toku realizacji badań wchodzących w skład osiągnięcia naukowego noszącego tytuł „Standaryzacja procesu dydaktycznego i ocena jej wpływu na przygotowanie przyszłych farmaceutów do roli edukatora pacjenta” są wartościowe merytorycznie, posiadają duże znaczenie dla reprezentowanego przez Doktorantkę obszaru nauk i stanowią rozwiązanie oryginalnego problemu badawczego. Pani mgr Beata Plewka wykazała się

umiejętnością stawiania hipotezy badawczej, formułowania celu badań, konsekwencją realizacji oraz wyciągania właściwych wniosków. Na podkreślenie zasługuje opanowanie interesującego warsztatu badawczego oraz skrupulatność w realizacji poszczególnych etapów badań.

Podsumowując uważam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska, której autorką jest Pani mgr Beata Plewka spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim przez art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce. W związku z powyższym stawiam wniosek o przyjęcie i dopuszczenie przez Wysoką Radę Kolegium Nauk Farmaceutycznych Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu Pani mgr Beaty Plewki do dalszych etapów przewodu doktorskiego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, dyscyplinie nauki farmaceutyczne.

Wniosek o wyróżnienie pracy doktorskiej

Jednocześnie, z uwagi na rangę i nowatorski charakter podjętej tematyki badawczej, kompetencje Doktorantki, zwracam się z wnioskiem do Wysokiej Rady Kolegium Nauk Farmaceutycznych Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu o wyróżnienie rozprawy doktorskiej Pani mgr Beaty Plewki, zatytułowanej „Standaryzacja procesu dydaktycznego i ocena jej wpływu na przygotowanie przyszłych farmaceutów do roli edukatora pacjenta”.

Uzasadnienie

Oceniana rozprawa doktorska wnosi istotny twórczy wkład w rozwój nauk farmaceutycznych w obszarze zarówno naukowym, jak i aplikacyjnym, odnoszącym się do obszaru opieki farmaceutycznej i dydaktyki. Uzyskane wyniki badań zostały opublikowane w formie trzech prac w recenzowanych czasopismach naukowych, we wszystkich pracach Doktorantka jest pierwszym autorem. Sumaryczny IF publikacji będących podstawą dysertacji wynosi 7,6 a punktacja ministerialna 320 pkt. Dwie prace oryginalne zostały opublikowane w recenzowanych czasopismach naukowych za 140 punktów MEiN, co jest zgodne z założeniami wyróżniania rozpraw doktorskich obowiązującymi w Uniwersytecie Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
KATEDRA I ZAKŁAD
FARMAKOLOGII KLINICZNEJ
kierownik
prof. dr hab. Anna Wiela-Hojeńska